

directly and through association of citizens attracted the attention of social and state institutions to dangerous phenomena and processes in various spheres of the country; Legally and legal means to protect their rights and interests as well as their own safety. Based on the lack of mechanisms adoption and implementation of government decisions aimed at establishing and strengthening constitutional and legal principles in the national security of the Ukrainian state and given the continued political and economic instability, corruption and incompetence of the civil service, blending of business and politics in the Ukrainian state, very relevant there is a problem of democratic civilian control over national security.

Key words: system of national security, the Ukrainian people, subject, state.

УДК 342.7

Я. К. ТОВПЕКО

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВО НА СВОБОДУ ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ І «ПРОПАГАНДУ ГОМОСЕСУАЛІЗМУ»

Здійснюється аналіз законопроектів, спрямованих на обмеження і заборону «пропаганди гомосексуалізму», в контексті реалізації сексуальними меншинами права на свободу вираження поглядів. Обґрунтовуються невідповідність законопроектів актам у сфері прав людини міжнародного значення і некоректність вживання терміну «гомосексуалізм».

Ключові слова: право на свободу вираження поглядів, права людини, сексуальні меншини, пропаганда, дискримінація.

Товпеко Я. К. К вопросу о праве на свободу выражения мнения и «пропаганде гомосексуализма»

Осуществляется анализ законопроектов, направленных на ограничение и запрет «пропаганды гомосексуализма», в контексте реализации сексуальными меньшинствами права на свободу выражения мнения. Обосновываются несоответствие законопроектов актам в сфере прав человека международного значения и некорректность употребления термина «гомосексуализм».

Ключевые слова: право на свободу выражения мнения, права человека, сексуальные меньшинства, пропаганда, дискриминация.

Товпеко Яна. On the right to freedom of expression and «homosexual propaganda»

In the article are analyzed bills aimed to restrict and ban «homosexual propaganda» in the context of realization by sexual minorities the right to freedom of expression. Are reasoned discrepancy between them and legislation acts on human rights of international importance and the incorrect use of the term «homosexuality».

© ТОВПЕКО Яна Костянтинівна – аспірантка відділу конституційного права і місцевого самоврядування Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

Key words: *right to freedom of expression, human rights, sexual minorities, propaganda, discrimination.*

Ратифікована Україною Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод проголосила право кожного на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Наша держава, ставши на шлях демократизації, прийняла Конституцію України, що закріпила досить широкий обсяг прав і свобод людини і громадянина, в тому числі й право на вільне вираження своїх поглядів і переконань, при цьому гарантуючи кожному рівність у гідності та правах.

Однією з найскладніших у теорії та практиці конституційного права є проблема реалізації прав людини і громадянина сексуальними меншинами. Законодавства ряду держав світу передбачили обмеження чи заборону «пропаганди гомосексуалізму». На тлі прийняття законів про заборону такої «пропаганди» серед неповнолітніх в декількох регіонах Російської Федерації, а згодом підписання федерального закону № 135-ФЗ, а також обговорення законопроектів у Киргизстані та Білорусі за останні чотири роки в Україні було запропоновано до прийняття чотири проекти відповідних законів. У цьому зв'язку виникає необхідність дослідження поняття і сутності пропаганди у контексті реалізації сексуальними меншинами права на свободу вираження поглядів.

Питанню поняття, сутності та інших аспектів права на свободу вираження поглядів присвятили роботи такі українські вчені-правознавці, як О. В. Гришук, О. Л. Жуковська, Н. В. Кушакова, О. В. Нестеренко, П. М. Рабінович, Т. М. Слінько, А. О. Червяцова, Г. В. Янковська, В. Л. Ярмол та ін. Проте цілісне наукове дослідження проблем реалізації даного права сексуальними меншинами не проводилось. Зважаючи на прийняття деякими державами законів, що запроваджують відповідальність за так звану «пропаганду гомосексуалізму», і суспільний резонанс, викликаний запропонованими українським законодавцем законопроектами, дослідження даної проблематики є надзвичайно актуальним.

Метою статті є аналіз запропонованих українським законодавцем законопроектів про заборону «пропаганди гомосексуалізму» в контексті права на вільне вираження своїх поглядів і переконань.

Право на свободу вираження поглядів передбачене не тільки Конституцією України, але і основними актами у сфері захисту прав людини міжнародного значення. Відповідно до ст. 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Таким чином, наша держава зобов'язується дотримуватися ст. 10 Конвенції про захист прав і основних свобод людини, яка передбачає, що кожен має право на свободу вираження поглядів. Згідно зі ст. 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права кожна людина має право на вільне вираження свого погляду; це право включає свободу шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї, незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір. Отже, будучи єдиним суб'єктом, який має право створювати норми права, держава не тільки уповноважена, а й зобов'язана узгоджувати своє національне законодавство з міжнародним правом в галузі прав людини.

Протягом 2011-2012 рр. українським законодавцем було запропоновано до розгляду проекти законів «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо захисту прав дітей на безпечний інформаційний простір)» № 8711, «Про заборону спрямованої на дітей пропаганди одностатевих сексуальних стосунків» № 1155, «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за пропаганду гомосексуалізму» № 10729, «Про заборону спрямованої на дітей пропаганди гомосексуалізму» № 10290, направлені на обмеження або заборону «пропаганди гомосексуалізму» і запровадження відповідальності за таку «пропаганду». Дані ініціативи викликали резонанс не тільки в українському суспільстві, а й привернули увагу Венеціанської комісії, Генерального секретаря Ради Європи, депутатів Європейського парламенту, міжнародних правозахисних організацій тощо.

Законопроектom № 8711, зокрема, пропонувалось заборонити засобом масової інформації «пропагувати гомосексуалізм», а також запровадити кримінальну відповідальність за таку «пропаганду». Автори законопроекту пояснили його необхідність зловживанням ЗМІ правом на свободу слова, а також тим, що українські ЗМІ, «пропагуючи крайні форми сексуальної розпусти, створюють умови для поширення епідемії СНІДу в Україні»¹.

Щодо позиції Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, у відкритому зверненні до депутатів Верховної Ради

України В. Лутковська зазначила такий недолік законопроекту № 8711 як відсутність визначення терміну «пропаганда гомосексуалізму», що є порушенням обов'язкової вимоги правової визначеності норм закону, яка слідує з конституційних принципів верховенства права (ст. 8) та рівності перед законом (ст. 24). Як зазначає омбудсман, така відсутність визначення може призвести до надмірного обмеження прав (всупереч ст. 22), зокрема права на свободу вираження поглядів, що суперечитиме ст. 34 Конституції України та міжнародним зобов'язанням держави у сфері захисту прав людини – ст. 10 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і статті 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права². Водночас, це також створить широке поле для зловживань з боку службових і посадових осіб, зокрема працівників органів внутрішніх справ, які на власний розсуд визначатимуть, що є «пропагандою гомосексуалізму» в кожному конкретному випадку.

Експертна рада з питань свободи інформації та захисту приватності при Представникові Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з питань доступу до публічної інформації та захисту персональних даних також звернула увагу народних депутатів України на неприпустимість запровадження цензури та дискримінації людей за певною ознакою, зокрема за ознакою сексуальної орієнтації. Також Експертна рада наголосила на відсутності дефініції поняття «пропаганда», що надасть можливість його вільного тлумачення, що в свою чергу створить умови, коли журналіст, незалежно від мети поширення інформації, буде відчувати ризик кримінальної відповідальності за поширення будь-якого журналістського матеріалу, пов'язаного з сексуальними меншинами, що матиме серйозний стримувальний ефект і не дозволить суспільству отримувати інформацію, зокрема про порушення базових прав людини. Таким чином, ухвалення даного законопроекту, який передбачає обмеження свободи слова та дискримінацію людини, порушує послідовність дій Верховної Ради України, спрямованих на законодавче закріплення прав і свобод людини, зокрема, права на свободу вираження поглядів та права не бути підданим дискримінації, і ставить під сумнів справжність намірів Верховної Ради України у дотриманні конституційних прав і свобод людини й громадянина³. Отже, проект закону № 8711 передбачає обмеження на поширення інформації, які є неправомірними, а також встановлює дискримінацію за ознакою сексуальної орієнтації, що є неприпустимим для демократичного суспільства.

Даний законопроект був також розглянутий Українською Гельсінською спілкою з прав людини. Так, В. Яворський у зверненні до депутатів зазначив, що право на свободу вираження поглядів може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, проте відносини поширення інформації щодо гомосексуалізму до «загроз національній безпеці», про що стверджують розробники законопроекту, не ґрунтується на здоровому глузді та будь-яких наукових дослідженнях. Таким чином, зазначений законопроект у разі його прийняття суперечитиме ст. 34 Конституції України, а також буде непропорційним втручанням у свободу вираження поглядів і суперечитиме Європейській конвенції про захист прав людини та практиці Європейського суду з прав людини⁴.

Наступною ініціативою щодо заборони «пропаганди гомосексуалізму» став законопроект «Про заборону спрямованої на дітей пропаганди одностатевих сексуальних стосунків» № 1155, положення якого запроваджували заборону на території України пропаганди одностатевих сексуальних стосунків, що може негативно вплинути на фізичне та психічне здоров'я дитини, пропаганди в сфері освіти, визначили форми і види відповідної пропаганди, передбачаючи внесення змін до Законів України «Про захист суспільної моралі», «Про охорону дитинства», Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також Кримінального кодексу України, доповнивши його новою статтею 150-2 Пропаганда одностатевих сексуальних стосунків, що може негативно вплинути на фізичне та психічне здоров'я, моральний та духовний розвиток дитини. Автор законопроекту обґрунтував свою позицію щодо необхідності його ухвалення твердженням, що психіка дитини до 18-річного віку має формуватися на основі традиційних уявлень про сім'ю, а пропаганда одностатевих сексуальних стосунків, яка сьогодні присутня в Україні у вигляді поширення будь-якої інформації про одностатеві сексуальні стосунки, може призвести до формування у підростаючого покоління хибного уявлення про те, що є загальноприйнятим, природним та здоровим⁵.

Іншою такою ініціативою став законопроект «Про заборону спрямованої на дітей пропаганди гомосексуалізму» № 10290, який, визначивши форми і види «пропаганди гомосексуалізму», передбачав положення про встановлену законодавством України адміністративну та кримінальну відповідальність за спрямовану на дітей пропаганду гомосексуалізму фізичними та юридичними особами що може негативно позначитися на їх фізичному та психічному здо-

ров'⁶. Зокрема, за проектом закону до таких форм відносяться: проведення мітингів, парадів, акцій, пікетів, демонстрацій та інших масових зібрань, що має на меті та/чи виражається в умисному поширенні будь-якої позитивної інформації про гомосексуалізм, що може негативно вплинути на фізичне та психічне здоров'я, моральний та духовний розвиток дітей тощо.

Даний законопроект, як і попередні, був спрямований на законодавче закріплення дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації, при цьому порушуючи права, передбачені ст. 21, 22, 24 Конституції України та ст. 14 Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод. Важливо зазначити, що прийняття законопроекту № 10290 могло призвести до невиправданого обмеження права збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи та демонстрації, яке гарантується ст. 39 Конституції України. Як зазначається у петиції щодо неприйняття законопроектів № 8711 і № 10290, у випадку їх ухвалення будь-який публічний захід (пікет, мітинг, хода тощо), спрямований на захист прав сексуальних меншин, може бути кваліфікований як «пропаганда гомосексуалізму»⁷.

Ухвалення цього проекту закону також призвело б до порушення конституційного принципу заборони прийняття законів та підзаконних актів, звужуючих або зменшуючих обсяг прав, гарантований Конституцією України, а також стало б причиною порушення нашою державою міжнародних зобов'язань в сфері захисту прав людини.

Слід зазначити, що подання законопроекту № 10290 викликало чималий суспільний резонанс та багато дискусій. Незважаючи на те, що його положення пронизані нехтуванням і зневажанням прав людини, знайшлося чимало прибічників прийняття даного акту. Так, у зверненні до депутатів Верховної Ради України від Української Правовірної Греко-Католицької Церкви міститься заклик щодо необхідності прийняття відповідного закону, у зв'язку з тим, що «сьогодні, на основі Європейської конвенції, Україні суворо заборонено прийняти хоча б один закон для правдивого захисту дітей та молодого покоління. Невелика група ... людей дискримінує переважну більшість людей, які хочуть виховувати своїх дітей в традиційних християнських цінностях і хочуть забезпечити їм законне право на чисте дитинство. З боку ЄС і ООН йдеться про міжнародну тиранію, що призводить до морального, духовного і фізичного геноциду народу»⁸.

На сьогоднішній день в Україні останньою ініціативою про заборону «пропаганди гомосексуалізму» став проект Закону «Про вне-

сення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення (щодо встановлення відповідальності за пропаганду гомосексуалізму)», що передбачав доповнення відповідного кодексу статтею 181-3, згідно з якою публічні дії, спрямовані на пропаганду гомосексуалізму, лесбійства, бісексуалізму, трансгендерності – тягнуть за собою накладення штрафу від п'ятисот до дев'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян⁹.

Для аналізу даних законопроектів необхідними видаються визначення поняття і усвідомлення сутності пропаганди. М. В. Цюрупа розглядає пропаганду як особливий рід соціально активної діяльності, функція якої полягає у поширенні інформації з метою формування певних поглядів, уявлень та емоційних станів¹⁰. М. М. Галамба визначає пропаганду як поширення різних політичних, філософських, наукових, художніх, інших мистецьких ідей з метою їх упровадження в громадську думку та активізацію тим самим використання цих ідей у масовій практичній діяльності населення¹¹. Таким чином, пропаганда прагне зосередити увагу суспільства на своїх повідомленнях, створити сприятливий емоційний клімат для сприйняття, висунути аргументи на користь своїх оцінок.

На такий важливий аспект спрямованість пропаганди звернув увагу В. М. Петрик. Якщо метою позитивної пропаганди є сприяння соціальній гармонії, злагоді, вихованню людей відповідно до загальноприйнятих цінностей і виконання виховної та інформаційної функції в суспільстві, то негативна пропаганда навпаки призводить до розпалювання соціальної ворожнечі, ескалації соціальних конфліктів, загострення суперечностей у суспільстві, роз'єднуючи людей і «створюючи образ ворога»¹². Таким чином, автори законопроектів, обмежуючих чи забороняючих «пропаганду гомосексуалізму», декларуючи необхідність захисту прав дитини, непорушність конституційних прав на свободу слова та мирних зібрань і на свободу вираження поглядів, фактично самі здійснюють негативну пропаганду, спрямовану на демонізацію сексуальних меншин в суспільстві й провокування дискримінації, соціальної напруги, проявів екстремізму.

Аналізуючи зазначені законопроекти, слід також акцентувати на сенсантичній некоректності терміну «гомосексуалізм». В оригінальному німецькому терміні «homosexualität», з якого було перекладено український та російський терміни, суфіксу –ität відповідає український –ість, а не –ізм, так само в англійських термінах «homosexual» і «homosexuality» суфіксам –al та –ity відповідають

українські –ал та –ість; термін «гомосексуалізм» в європейських мовах (крім польської) не використовується. Отже, вже на рівні словотворення у термін закладається своєрідний семантичний контекст, призваний відділити «гомосексуалізм» від «гомосексуальності», що порушує однорідність категоріальної матриці, котра описує людську сексуальність¹³. Українські і російські представники сексуальних меншин вважають терміни «гомосексуалізм», «гомосексуаліст» зневажливими, неполіткоректними. Ці терміни не використовуються в якості самоназви, не є семантично нейтральними і науково обґрунтованими.

Таким чином, законопроекти щодо «заборони гомосексуалізму» є несумісними з цілим рядом прав людини, закріплених в міжнародних угодах, які підписала Україна. Приєднавшись до основних актів у сфері прав людини міжнародного значення, Україна зобов'язалась поважати, захищати та сприяти вільному волевиявленню усіх людей на засадах рівності, толерантності і недискримінації. Отримавши негативну оцінку Головного науково-експертного управління Верховної Ради України та різкої критики багатьох українських та закордонних експертів в сфері права, а також протест проти його прийняття міжнародної правозахисної організації HumanRightsWatch, Представництва ООН в Україні, групи депутатів Європарламенту, Генерального Секретаря Ради Європи, Української Гельсінської спілки з прав людини, МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні», законопроект № 8711 було прийнято в першому читанні, проте до етапу другого читання в українському парламенті не дійшов. Подальші спроби заборонити чи обмежити «пропаганду гомосексуалізму» також не увінчалися успіхом, проекти законів № 1155, № 10290 і № 10729 було відкликано.

1. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо захисту прав дітей на безпечний інформаційний простір) : проект Закону України № 8711 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=8711&skl=7 2. Відкрите звернення Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини до депутатів Верховної Ради України щодо законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо захисту прав дітей на безпечний інформаційний простір)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www1.ombudsman.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2055:2012-10-03-13-29-59&catid=14:2010-12-07-14-44-26&Itemid=75 3. Заява експертної ради з питань свободи інформації та захисту приватності при при Представникові Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з питань доступу до публічної інформації та захисту персональних даних [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://www1.ombudsman.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2092:2012-10-12-08-59-47&catid=228:2012&Itemid=230 4. Яворський В. Звернення УГСПЛ до депутатів стосовно наміру запровадити відповідальність за «пропаганду гомосексуалізму» / В. Яворський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://helsinki.org.ua/index.php?id=1319725738> 5. «Про заборону спрямованої на дітей пропаганди одностатевих сексуальних стосунків» : проект Закону № 5511 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45242 6. «Про заборону спрямованої на дітей пропаганди гомосексуалізму» : проект Закону № 10290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=43007 7. Щодо неприйнятності законопроектів № 8711 та № 10290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.petitions247.net/8711_10290 8. Заборона пропаганди гомосексуалізму / Українська Правовірна Греко-Католицька Церква [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uogcc.org.ua/ua/actual/article/?article=7598> 9. «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення (щодо встановлення відповідальності за пропаганду гомосексуалізму)» : проект Закону № 10729 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=43991 10. Цюрупа М. В. Основи сучасної політології : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М. В. Цюрупа, В. С. Ясинська ; Київська держ. академія водного транспорту ім. гетьмана Конашевича-Сагайдачного. – К. : Кондор, 2009. – С. 22. 11. Галамба М. М. Сутність, види та методи спеціальних інформаційних операцій [Електронний ресурс] / М. М. Галамба // Юридичний журнал. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2524> 12. Петрик В. М. Сутність і особливості проведення спеціальних інформаційних операцій та акцій інформаційного впливу / В. М. Петрик // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. – 2009. – № 3. – С. 73-74. 13. Мостяєв О. «Гомосексуалізм» чи «гомосексуальність»: проблема вживання терміна в українській мові [Електронний ресурс] / О. Мостяєв. – Режим доступу : <http://gender.org.ua/gomoseksualizm-chi-gomoseksualnist-problema-vzhivannya-termina-v-ukrayinskiy-movi/>

***Товпеко* Y. On the right to freedom of expression and «homosexual propaganda»**

Ukraine has ratified European Convention on Human Rights which proclaims the right of everyone to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers. Our country is on the path of democratization, approved the Constitution of Ukraine, which gained fairly wide range of rights and freedoms of citizens, including the right to freedom of expression and belief, while ensuring equality in dignity and rights between all people.

One of the most difficult in the theory and practice of constitutional law is the issue of realization of the rights of man and citizen by sexual minorities. Legislation of some countries in the world restrict or ban «homosexual propaganda». Amid the adoption of laws banning such «propaganda» among minors in several regions of the Russian Federation, and later signing of Federal Law № 135-F3, and discussion of the bills in Kyrgyzstan and Belarus over the past four years, lead to the idea to make four projects of related laws in Ukraine. In this connection it is necessary to

study the concept and nature of propaganda in the context of sexual minorities' the right to freedom of expression.

The aim of the article is an analysis of bills banning «homosexual propaganda» in the context of the right to freedom of expression.

The right to freedom of expression is provided not only by the Constitution of Ukraine, but also by the main acts in the field of human rights of international importance. According to Art. 9 of the Constitution of Ukraine international treaties, ratified by the Verkhovna Rada of Ukraine, are the part of the national legislation of Ukraine. Thus, our government is obliged to comply Ukrainian legislation with the Article 10 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, which provides that everyone has the right to freedom of expression. According to Art. 19 of the International Covenant on Civil and Political Rights, everyone has the right to freedom of expression; this right includes freedom to seek, receive and impart information and ideas, regardless of frontiers, either orally, in writing or in print, or form of art, or other media of his choice. So, being the only entity that may create the law, the state is not only authorized, but obliged to harmonize its national legislation with international law of human rights.

Analysis of the mentioned bills is related to the definition and understanding of propaganda. M. Tsyruha considers propaganda as a special kind of social activity, the function of which is to disseminate information in order to develop certain points of view, perceptions and emotional attitude. M. Halambada defines propaganda as a spread of different political, philosophical, scientific, artistic or other creative ideas for their implementation in public opinion and thus activation using these ideas in popular practice of society. In general, propaganda seeks to focus public attention on their reports, to create a favorable climate for emotional perception, to put forward arguments in favor of their assessments.

Such an important aspect as the focus of propaganda is noticed by V. Petryk. If the goal of positive propaganda is a promotion of social harmony, the negative propaganda on the contrary leads to incitement of social hatred, escalating social conflicts, sharpening contradictions in society, separating people and «creating an image of the enemy». Thus, the authors of the mentioned bills, by limiting or prohibiting «propaganda of homosexuality», while declaring the need to protect children's rights, the sanctity of constitutional rights to free speech and peaceful assembly and to freedom of expression, in fact carry out negative propaganda the goal of which is to demonize these sexual minorities in society and to provoke discrimination, social tension, extremism.

Thus, laws on «prohibition of homosexuality» are incompatible with a number of human rights enshrined in international treaties signed by Ukraine. Having joined major acts in the field of human rights of international importance, Ukraine has to respect, protect and promote human rights for all people on the basis of equality, tolerance and non-discrimination.

Key words: *right to freedom of expression, human rights, sexual minorities, propaganda, discrimination.*